

Complexnummer: 523481

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Rust-en Vacantiehuis St. De Born

Aantal complexonderdelen

2

Monumentnummers van complexonderdelen

523482, 523483

Woonplaats

Bennekom

Gemeente

Ede

Provincie

Gelderland

Locatie van het hoofdoject

Bornweg 12 A, 6721 AH te Bennekom

Complexomschrijving

Inleiding

COMPLEX 'Rust -en Vacantiehuis Stichting De Born' gebouwd in 1933 in opdracht van mej. A.E. Ribbius Peletier (1891-1989) uit Amsterdam, naar ontwerp van de Amsterdamse BNA architect P. VORKINK (1878-1960). Zij gaf binnenhuisarchitect F. SPANJAARD uit Amsterdam de opdracht het interieur te ontwerpen. Tenslotte werd mejuffrouw J. BOUWENS uit Nijmegen gevraagd voor een ontwerp voor de aanleg van de tuin en de bloemen- en kruidentuin. Het complex `Rust- en Vacantiehuis De Born' is gesitueerd op een open plek op een heuvel temidden van de bossen buiten de bebouwde kom, ten oosten van Bennekom in de gemeente Ede. Het complex bestaat uit de volgende beschermde onderdelen:

1. Rust- en vakantiehuis (inclusief aanbouw)
2. Tuinaanleg (inclusief bloemen- en kruidentuin)

Architect P. Vorkink kreeg de opdracht een huis te bouwen waar arbeidersvrouwen zich thuis voelden, maar zich tevens bewust werden dat er meer was tussen hemel en aarde, dan zij tot nu toe ervaren hadden. Het moest praktisch zijn, maar tevens esthetisch verantwoord. Het resulteerde in een vakantiehuis gebouwd in een zakelijk-expressionistische stijl. Voor binnenhuisarchitect Frits Spanjaard, als volgeling van de Nieuwe Zakelijkheid, was het zijn eerste grote opdracht. Hij ontwierp zelf enige meubels, die hij combineerde met seriemeubels, waaronder de stalen buismeubels van Gispens. Het huis bood onderdak aan de cursisten, de leiding, juffrouw Ribbius en het personeel. In 1956 werd besloten tot de bouw van een nieuwe vleugel eveneens naar ontwerp van Vorkink. In

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

1980/81 werd onder leiding van binnenhuisarchitect Van der Klugt het interieur aangepast. In 1991 vond een uitbreiding plaats naar ontwerp van de architect Hans Wuurdeman uit Utrecht. Deze laatste uitbreiding wordt uitgesloten van bescherming vanwege de bouw van na 1940 en de te geringe architectuurhistorische waarde. De Born was het vormingscentrum voor vrouwelijke partijleden van de SDAP, een rustige plek waar vrouwen naar toe gingen om aandacht aan hun eigen persoon te besteden. Als zodanig heeft De Born een belangrijke bijdrage geleverd aan de groei en verandering van de vrouwenbeweging in Nederland.

Waardering

COMPLEX 'Rust -en Vacantiehuis Stichting De Born' gebouwd in 1933 in opdracht van mej. A.E. Ribbius Peletier (1891-1989) uit Amsterdam naar ontwerp van de Amsterdamse architect P. VORKINK (1878-1960). Naast de architect werden binnenhuisarchitect F. SPANJAARD uit Amsterdam en mejuffrouw J. BOUWENS uit Nijmegen gevraagd voor een ontwerp voor respectievelijk het interieur en de aanleg van de tuin.

- Van architectuurhistorische waarde als voorbeeld van het latere werk van de landelijk bekende architect P. Vorkink uit Amsterdam in zakelijk expressionisme met waardevol interieur naar ontwerp van binnenhuisarchitect F. Spanjaard.
- Van stedenbouwkundige waarde vanwege de ligging van het rust- en vakantiehuis op een heuvel in het bosrijke buitengebied van Bennekom binnen de gemeente Ede met een tuinaanleg naar ontwerp van mejuffrouw J. Bouwens.
- Van cultuurhistorische waarde als zeldzaam typologisch voorbeeld van een rust- en vakantiehuis op de Veluwe uit de jaren dertig van de twintigste eeuw. Het rust- en vakantiehuis deed tevens dienst als vormingscentrum voor arbeidersvrouwen. Als zodanig heeft het 'Rust- en Vacantiehuis Stichting De Born' een belangrijke bijdrage geleverd aan de emancipatie van de vrouw in Nederland.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 523482

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	10 mei 2002
Kadaster deel/nr	82944/6

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*
Bennekom	Ede	Gelderland

Straat*	Nr*	House letter*	Toev.*	Postcode*	Woonplaats*	Situering	Locatie
Bornweg	12 A	A		6721 AH	Bennekom		
Bornweg	12 B	B		6721 AH	Bennekom		
Bornweg	12 C	C		6721 AH	Bennekom		

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Bennekom	D			861

Omschrijving**

RUST- EN VAKANTIEHUIS (1) waarvan het exterieur in 1932 ontworpen is door P. VORKINK (1878-1960), het interieur door F. SPANJAARD. Het gebouw met samengestelde plattegrond bestaat uit twee bouwlagen afgesloten door een samengesteld dak gedekt met gesmoorde Romaanse pannen. Het dak met royaal overstek bestaat uit meerdere flauw hellende schilddaken met mastgoot. In het dak bevinden zich meerdere kleine driehoekige dakkapellen en vierkante bakstenen schoorsteenschachten. De gevels zijn opgetrokken in bruine baksteen in Vlaams verband. In de gevels bevinden zich grotendeels houten kozijnen met stalen ramen, aan de bovenzijde afgesloten door een rollaag. Lange vensterstroken bevinden zich op de verdieping voor lichtinval in de gang. Ter plaatse van de openbare ruimten als ingangspartij, bibliotheek, de kamer van mevrouw Ribbius Peletier, de eet- en de huiskamer, bevinden zich grote vensterpartijen, bestaande uit gekoppelde enkelruits ramen afgesloten door een korte luifel als waterafvoer. Voor het overige bevinden zich in de gevels gekoppelde, rechthoekige, staande ramen met roedenverdeling. De vensters op de begane grond worden op enkele plaatsen nog geflankeerd door rood geschilderde houten luiken. Grenzend aan de gevels van de voormalige eet- en huiskamer bevindt zich een terras afgebakend door bakstenen muurtjes gedekt met tegels. De samengestelde plattegrond bestaat uit een noord-zuidvleugel, die samen met de aan de zuidzijde, haaks op de westgevel staande, oost-westvleugel, een `L' vormt. In de noord-zuidvleugel bevindt zich de ingangspartij met op de verdieping de slaapkamers. In de oost-westvleugel bevinden zich op de begane grond de dienstvertrekken (eetzaal, keuken, kelder, opslag) en op verdieping het voormalig privé woongedeelte van mevrouw Ribbius Peletier. De oost-westvleugel tegen de westgevel van de noord-zuidvleugel is in 1956 verlengd met een rechthoekig bouwvolume verbonden met het bouwdeel uit 1933 door middel van een éénlaags tussenlid. Haaks op de oostgevel van de noord-zuidvleugel staat een west-oostvleugel met op de begane grond de voormalige bibliotheek en huiskamer. Op de verdieping bevinden

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

zich de slaapkamers.

Aan de noordzijde van de langgerekte NOORD-ZUIDVLEUGEL bevindt zich een éénlaags aanbouw eveneens opgetrokken in Vlaams verband, afgesloten door een zadeldak gedekt met gesmoorde Romaanse pannen. Het zuidelijk deel van deze vleugel is hoger gelegen vanwege de aangekapte oost-westvleugel aan de oostzijde. De westgevel van de noord-zuidvleugel beschouwen we als voorgevel. In deze gevel bevindt zich links een rondboogvormige doorrit, rechts de hoofdingang bestaande uit een enkele houten deur met glasindeling, aan weerszijden geflankeerd door een enkelruits zijlicht. Het glas in de ingangspartij is afgeschermd met smeedwerk in een geometrisch patroon. In de zijgevels van de doorrit bevindt zich een rechthoekige houten geklampte deur. De vensterindeling op de begane grond van de westgevel is onregelmatig. Links van de doorrit bevinden zich twee gekoppelde vijftien-ruits ramen. Rechts van de poort bevinden zich drie gekoppelde zes-ruits ramen gevolgd door zes naast elkaar geplaatste twee-ruits ramen en drie gekoppelde vier-ruits ramen. Rechts op de begane grond van de westgevel bevinden zich grote raampartijen afgesloten door een korte luifel. Links van de hoofdingang bevindt zich een raampartij bestaande uit drie gekoppelde enkelruits ramen. Rechts van de hoofdingang bevinden zich drie gekoppelde identieke raampartijen onder één luifel. Een uitgemetseld vierkant, bakstenen schoorsteenkanaal scheidt deze raampartij van de raampartij uiterst rechts. De raampartij uiterst rechts bestaat uit een dubbele glasdeur met enkelruits bovenlicht aan weerszijden geflankeerd door een zijlicht met bovenlicht.

De verdieping van de westgevel wordt gekenmerkt door een lange vensterstrook, bestaande uit steeds drie gekoppelde enkelruits ramen. Het middenraam is steeds een naar buitenslaand raam met een originele, praktische sluiting. De vensterstrook loopt door tot aan het schoorsteenkanaal met rechts hiervan een glasdeur met balkon. Het uitgemetselde schoorsteenkanaal eindigt ver boven de daklijst in een bakstenen schoorsteenschacht afgesloten met vierkante afdekplaat. De daklijn verspringt rechts van het schoorsteenkanaal. Links van de schoorsteen bevindt zich een lichtlantaarn bestaande uit zes gekoppelde vier-ruits ramen afgesloten door het schilddak van de haaks op de oostgevel staande oost-westvleugel.

Rechts op de begane grond in de oostgevel van de noord-zuidvleugel bevindt zich de rondboogvormige opening van de doorrit. Uiterst rechts bevindt zich een rechthoekige dubbele deur. Links van de doorrit bevindt zich van links naar rechts drie gekoppelde zes-ruits ramen, twee vier-ruits ramen en drie gekoppelde vier-ruits ramen. Uiterst links bevindt zich een reeks klimmende vensters voor de lichtinval in de trappartij. Langs deze gevel bevindt zich een afrit naar de onder het maaiveld gelegen entree van de voormalige rijwielkelder. Op de verdieping bevinden zich zeven vensters bestaande uit drie gekoppelde zes-ruits ramen.

Haaks op de oostgevel van de noord-zuidvleugel bevindt zich de WEST-OOSTVLEUGEL. De begane grond van de noordgevel van deze vleugel is gewijzigd door een recente glazen aanbouw tegen de oorspronkelijke gevel. Op de verdieping bevindt zich een aantal onregelmatig vensters onder de mastgoot. Tegen de oostgevel van deze vleugel bevindt zich de recente aanbouw van architect Wuurdeman. Op de begane grond in de zuidgevel bevindt zich links een grote vensterpartij bestaande uit drie dubbele glasdeuren met bovenlicht aan weerszijden geflankeerd door een driestrooksvenster. Het middenraam van het driestrooksvenster is een stolpraam. Het terras grenst aan deze vensterpartij. Rechts in de zuidgevel bevindt zich een niet oorspronkelijke dubbele glasdeur met enkelruits bovenlicht met aan weerszijden een zestien-ruits stolpraam met niet oorspronkelijk enkelruits onderlicht. Op de verdieping in de zuidgevel bevinden zich zes regelmatig verdeelde vensters bestaande uit drie gekoppelde zes-ruits ramen.

Uiterst rechts, haaks op de voorgevel van de noord-zuidvleugel, bevindt zich de OOST-WESTVLEUGEL. Op de begane grond in de oostgevel bevindt zich links een vensterpartij bestaande uit een dubbele glasdeur met enkelruits bovenlicht aan weerszijden geflankeerd door drie enkelruits ramen met bovenlicht. Rechts bevindt zich een dubbele glasdeur met enkelruits bovenlicht aan

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

weerszijden geflankeerd door een enkelruits raam met bovenlicht. Op de verdieping bevinden zich vier regelmatig verdeelde vensters, bestaande uit drie gekoppelde zes-ruits ramen. De zuidgevel van de oost-westvleugel bestaat uit een linker- en een rechterdeel met elkaar verbonden door middel van het tussenlid. Het linkerdeel dateert uit 1956. Op de begane grond van het linkerdeel bevindt zich van links naar rechts een enkelruits raam met bovenlicht, een dubbele glasdeur aan weerszijden geflankeerd door zijlichten afgesloten door een hemelwaterafvoer, een zes-ruits raam, een identieke deurpartij, tweemaal drie gekoppelde zes-ruits ramen en een vier-ruits raam. Op de verdieping bevinden zich vier regelmatig verdeelde vensters bestaande uit drie gekoppelde zes-ruits ramen. Uiterst rechts bevindt zich een vier-ruits raam als op de begane grond. Het tussenlid bestaat uit een bakstenen fundament waarboven vier gekoppelde, witgeschilderde ramen met twee-ruits bovenlicht afgesloten door een plat dak. Grenzend aan het tussenlid en de twee bouwdelen bevindt zich een bestraat plateau, begrensd door bakstenen muren afgedekt met tegels. Korte steektrappen zorgen voor de toegang tot dit bordes. In het rechterdeel bevindt zich links van het midden een risalerende partij afgesloten door een aangekapt schilddak met op de nok en schoorsteenschacht. In het risalerende deel bevindt zich op de begane grond een dubbele glasdeur met aan weerszijden een stolpraam. Op de verdieping bevindt zich een identieke glasdeur met roedenverdeling met aan weerszijden een stolpraam met roedenverdeling. Op de verdieping bevindt zich een balkon over de volle breedte. In de zijgevels van de risalerende partij bevindt zich op de begane grond een enkelruits raam en een zes-ruits raam op de verdieping. Uiterst links van het risalerende deel bevinden zich vier gekoppelde acht-ruits ramen aan weerszijden geflankeerd door luiken gevolgd door een staand drie-ruits raam, twee gekoppelde zes-ruits ramen en een houten deur met luifel. Op de verdieping bevindt zich van links naar rechts drie gekoppelde zes-ruits ramen, twee gekoppelde zes-ruits ramen, een vier-ruits raam en twee gekoppelde zes-ruits ramen. Rechts van het risalerend deel bevindt zich een zes-ruits raam, een twaalf-ruits stolpraam aan weerszijden geflankeerd door zes-ruits ramen met luiken en een grote vensterpartij met hemelwaterafvoer aan weerszijden geflankeerd door luiken. De vensterpartij bestaat uit drie gekoppelde driestrooksvensters met een stolpraam als middenraam. Op de verdieping bevinden zich vijf regelmatig verdeelde vensters bestaande uit drie gekoppelde zes-ruits ramen. In de westgevel van het bouwdeel uit 1956 bevindt zich op de begane grond een stolpraam geflankeerd door zijlichten. Op de verdieping bevindt zich een twaalf-ruits stolpraam. In de westgevel van het bouwdeel uit 1933 bevindt zich links het tussenlid, rechts een dubbele glasdeur met roedenverdeling. Op de verdieping bevinden zich twee twaalf-ruits stolpramen. De noordgevel van de oost-westvleugel bestaat uit een linker- en een rechterdeel. De noordgevel van het linkerdeel kent een onregelmatige verdeling van vensters en deuren. Op de begane grond bevindt zich van links naar rechts een dubbele glasdeur met boven- en zijlichten, een twaalf-ruits stolpraam met zes-ruits zijlichten, driemaal twaalf-ruits stolpramen, een kleiner twaalf-ruits stolpraam, een houten deur met bovenlicht, een twee-ruits raam, een twaalf-ruits stolpraam, een twee-ruits raam en een houten deur met luifel. Op de verdieping bevindt zich van links naar rechts een strokenvenster, twee twee-ruits ramen, een twaalf-ruits stolpraam, drie gekoppelde zes-ruits ramen, een twee-ruits raam, een twaalf-ruits stolpraam en een vier-ruits raam. Het rechterdeel kent een grotere regelmaat met negen regelmatig verdeelde zes-ruits ramen op de begane grond. Op de verdieping bevindt zich een strokenvenster met aan weerszijden een zes-ruits raam. Uiterst rechts bevindt zich een dubbele glasdeur met balkon.

Het INTERIEUR is grotendeels in oorspronkelijke staat bewaard gebleven. De plattegrond is grotendeels in tact. Vermeldenswaardig zijn onder andere de kastenpartij in de voormalige bibliotheek, de haardpartij in de voormalige kamer van mevrouw Ribbius Peletier, de linnenkamer met stortkoker, de oorspronkelijke betegeling van toiletruimten en het hang en sluitwerk van de stalen ramen.

Waardering

RUST- EN VAKANTIEHUIS gebouwd in 1933 als onderdeel van het COMPLEX 'Rust -en Vacantiehuis Stichting De Born' in opdracht van mej. A.E. Ribbius Peletier (1891-1989) uit Amsterdam naar ontwerp van de Amsterdamse architect P. VORKINK (1878-1960) en de

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

binnenhuisarchitect F. SPANJAARD.

- Van architectuurhistorische waarde als voorbeeld van het latere werk van de landelijk bekende architect P. Vorkink uit Amsterdam in zakelijk expressionisme met waardevol interieur naar ontwerp van de binnenhuisarchitect F. Spanjaard.
- Van stedenbouwkundige waarde vanwege de ligging van het rust- en vakantiehuis op een heuvel in het bosrijke buitengebied van Bennekom binnen de gemeente Ede.
- Van cultuurhistorische waarde als zeldzaam typologisch voorbeeld van een rust- en vakantiehuis op de Veluwe uit de jaren dertig van de twintigste eeuw met als bijzondere functie het vormingscentrum voor arbeidersvrouwen. Als zodanig heeft het rust- en vakantiehuis een belangrijke bijdrage geleverd aan de emancipatie van de vrouw in Nederland.

Hoofdcategorie

Cultuur, gezondheid en wetenschap

Subcategorie

Gezondheidszorg

Functie

Rusthuis

Monumentnummer*: 523483

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	10 mei 2002
Kadaster deel/nr	82944/1

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Bennekom	Ede	Gelderland

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Bennekom	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Bennekom	D			861

*Omschrijving***

TUINAANLEG (2) naar ontwerp van J. BOUWENS uit Nijmegen bestaande uit een rechtlijnig padenstelsel en een bloemen- en kruidentuin. De hoofdas is de oprijlaan van west naar oost, die middels een doorrit door de noord-zuidvleugel heen loopt. Aan de oostzijde eindigt de as in een rotonde waarachter een bospad de zicht-as verlengt. Haaks op de hoofdas bevindt zich aan de noordzijde een kruidentuin met rechthoekige plattegrond met een formele aanleg. Binnen een rechthoek bevinden zich drie vierkante tuinperken omsloten door een onverhard pad, dat langs de randen van de rechthoek loopt. Het middelste tuinperk bestaat uit een centrale rechthoekige vijver omsloten door een bakstenen rand. Rondom de vijver bevindt zich een onverhard pad met in de hoeken steeds een perk omsloten door een bakstenen rand. De buitenranden van de perken op de vier hoeken vormen een vierkant. Aan de noord- en de zuidzijde bevindt zich een identieke geometrische invulling door middel van perken met uitzondering van de centrale rechthoekige vijver. In plaats van een vijver bevindt zich hier een cirkelvormig perk. Aan weerszijden van het middelste vierkant bevindt zich tegen de buitenranden van de tuin een bank. Aan de zuidzijde wordt de tuin ontsloten door bakstenen trappen. De perken zijn ingevuld met kruiden en bloemen. Parallel aan de zuidzijde van de hoofdas bevindt zich een pad met aan weerszijden cipressen, dat leidt naar de hoofdingang van het gebouw. De cipressen bevinden zich op een graszode die aan de buitenzijde overgaat in laag struikgewas. Grenzend aan de gevels van de voormalige eet- en huiskamer bevindt zich een terras afgebakend door bakstenen muurtjes gedekt met tegels. Bakstenen treden bevinden zich op de overgang van terras naar bos. Vervolgens bevindt zich op meerdere plaatsen bestrating begrensd door identieke muren en treden.

Waardering

TUINAANLEG bestaande uit een rechtlijnig padenstelsel en een bloemen- en kruidentuin naar ontwerp van mejuffrouw J. BOUWENS uit Nijmegen.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- Van architectuurhistorische waarde als voorbeeld van het werk van J. Bouwens uit Nijmegen bestaande uit een rechtlijnig uinontwerp en een afzonderlijke bloemen- en kruidentuin met rechthoekige plattegrond en geometrische invulling.
- Van stedenbouwkundige waarde vanwege de functioneel-ruimtelijke relatie van de tuin met het rust- en vakantiehuis gesitueerd in het bosrijke buitengebied van Bennekom binnen de gemeente Ede.
- Van cultuurhistorische waarde als onderdeel van het complex 'Rust- en Vacantiehuis Stichting De Born'.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Tuin